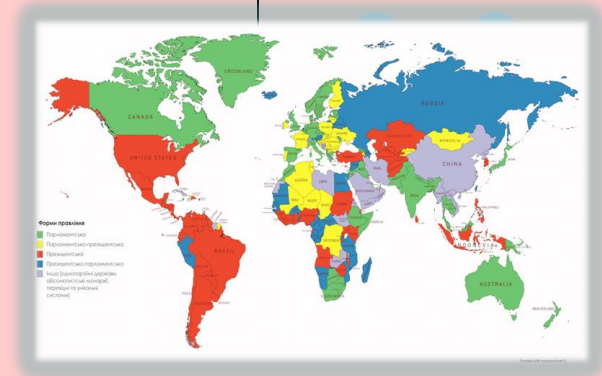
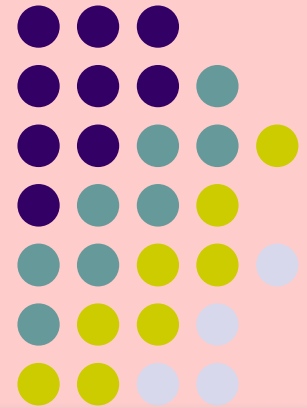

Держава як ГОЛОВНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ІНСТИТУТ

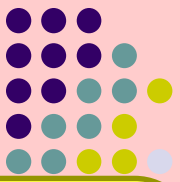

1. Сутність та походження держави
2. Основні ознаки держави
3. Функції держави
4. Форми державного правління
5. Форми державного устрою

1

Сутність та походження держави

ДЕРЖАВА – це основний інститут політичної системи, що здійснює управління загальносуспільними справами, а також забезпечує охорону цілісності і безпеки суспільства

ДЕРЖАВА

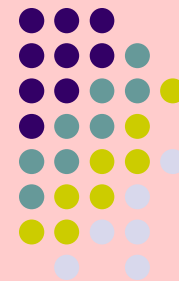
політична організація панівного класу

велика соціальна спільнота

уряд, адміністрація, державний апарат

система організацій, установ, інститутів

Основні концепції походження держави

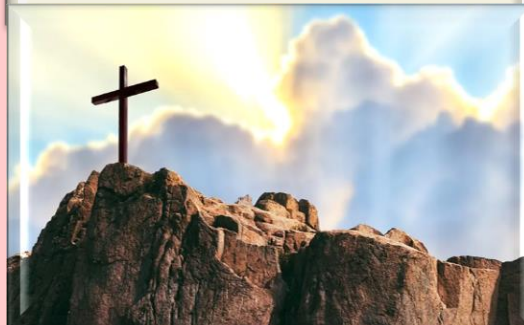
Патріархальна

Держава –
продукт
природного
розвитку сім'ї

Теологічна

Держава –
результат дії
божественної
волі

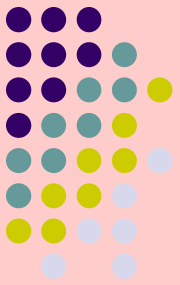

Договірна

Держава –
результат
суспільного
договору між
правителем та
підданими

Основні концепції походження держави

Психологічна

Держава – організація, створена для управління суспільством з боку певних осіб

Насильницька

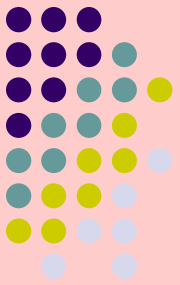
Держава – організація переможців над переможеними

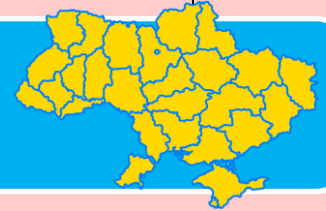
Марксистська

Держава – продукт економічного розвитку і класових суперечностей

Загальний характер

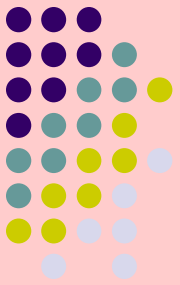
- Держава виступає універсальною організацією, що розповсюджує чинність на всю територію і на всіх громадян, що проживають на цій території

Державний суверенітет

- Найвища і необмежена влада держави над внутрішніми суб'єктами в межах її кордонів та її незалежність у зовнішніх відносинах

Основні ознаки держави

Монополія на легальне застосування сили

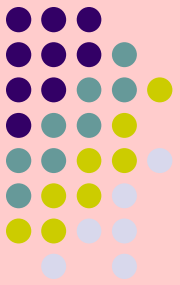
- Для виконання функцій примусу у держави є спеціальні органи - армія, поліція, служба безпеки, суд, прокуратура.

Державний апарат

- Система органів та установ, які здійснюють функції державної влади

Основні ознаки держави

Територія держави

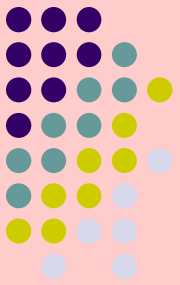
- та частина суші, земних надр, повітряного простору і територіальних вод, на яку поширюється влада даної держави

Правова національна система

- держава регулює суспільні відносини і надає своїм рішенням загальнообов'язкового характеру за допомогою санкціонованих державою правових норм

Основні ознаки держави

Державні символи

- Герб, прапор, гімн, державна мова

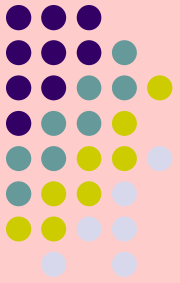
Податки та збори

- Збір коштів для утримання державного апарату та фінансування соціальної сфери

Основні ознаки держави

Населення

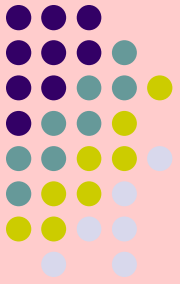
- Жодна людина не може існувати поза межами держави

Громадянство

- Обов'язковість членства в державі
(*апатриди* – люди без громадянства)

Основні ознаки Української держави

Прапор та герб України

**„ЩЕ НЕ ВМЕРЛА
УКРАЇНА“**

1839-1884
Павло Чубинський
автор слів

Ще не вмерла України, і слава і воля.
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Душу, тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.
Душу, тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

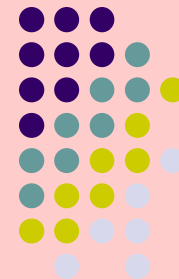
Станем, браття, в бій кривавий від Сяну до
Дону,
В ріднім краю панувати не дамо нікому.
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє,
Ще у нашій Україні доленька наспіє.

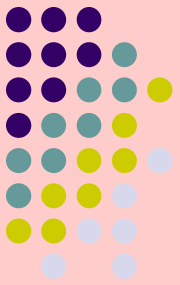
1815-1870
Михайло Вербицький
автор музики

А завзяття, праця щира свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні піснь гучна розляже.
За Карпати відоб'ється, загомонить степами,
України слава стане поміж народами.

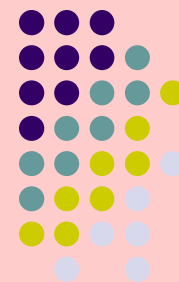
Гімн України

Основні ознаки Української держави

Кордони України

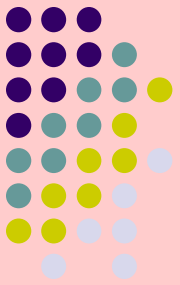
Функції держави

**За сферою
реалізації
мети**

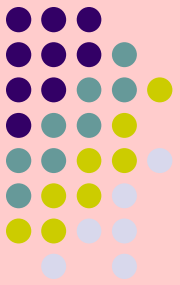
Внутрішні

Зовнішні

Внутрішні функції держави

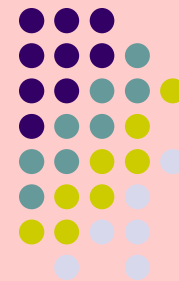
Зовнішні функції держави

**Оборона та
національна
безпека**

**Налагодження
міждержавних
відносин**

Інноваційна

За часом виконання

Тимчасові

Здійснюються
лише на
певному етапі
існування
держави

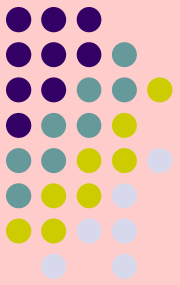

Постійні

Здійснюються
протягом
всього часу
існування
держави

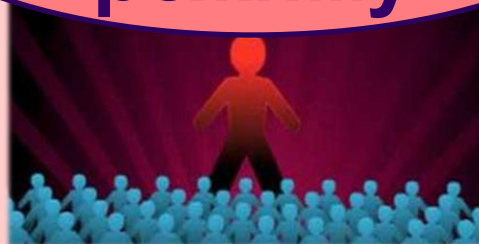

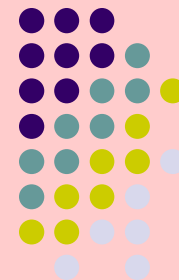
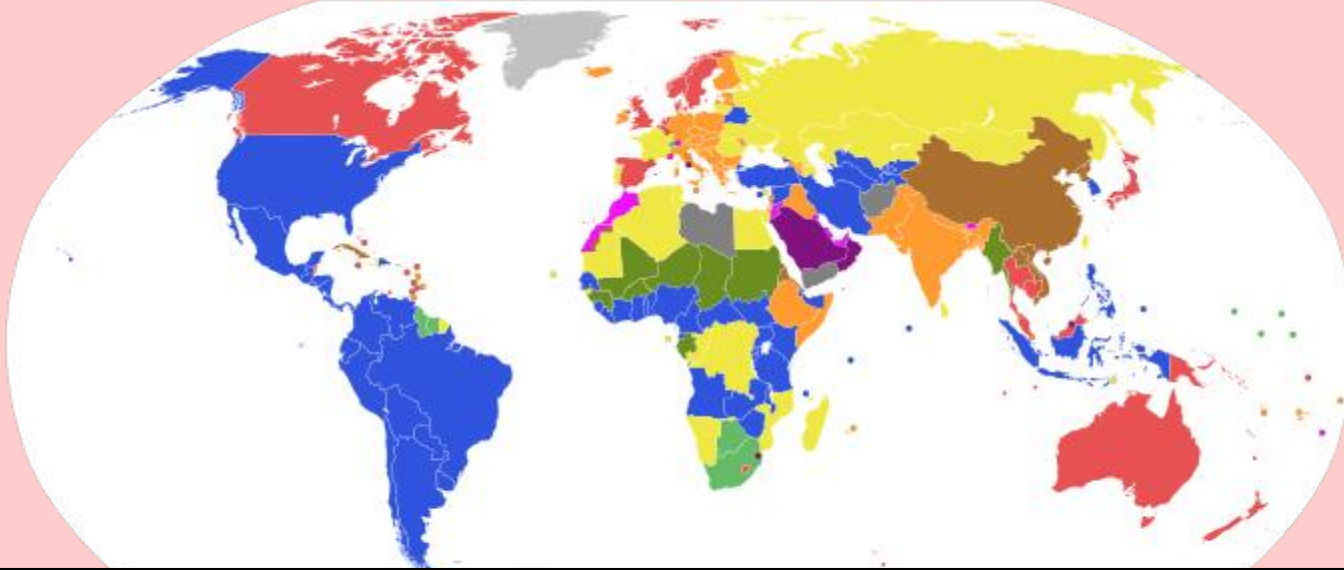
Форма
держави

Форма
державного
правління

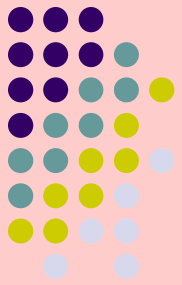
Форма
державного
устрою

Тип
політичного
режиму

- **Форма державного правління** – це спосіб організації верховної влади, який визначає:
  - джерело влади
  - структуру вищих органів влади
  - порядок їх формування й особливості розподілу повноважень
  - взаємовідносини державних органів між собою та з населенням

Сучасні форми державного правління

Монархія

(від грец. *monarchia* — єдиновладдя) — форма правління, за якої джерелом державної влади вважається монарх, влада якого є спадковою й не залежить від волі виборців

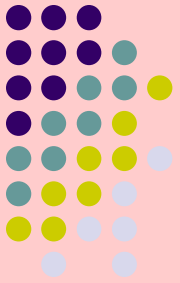

Республіка

Монархія

необмежена

обмежена

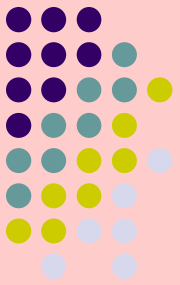
**нетипові
форми**

абсолютна

деспотична

теократична

Серед видів **необмеженої** монархії виділяють:

Абсолютна

- монархія, в якій глава держави (монарх) – головне джерело законодавчої і виконавчої влади (**Саудівська Аравія, Катар, Оман**)

Деспотична

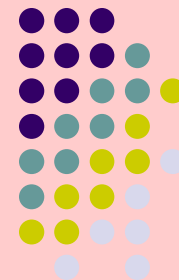
- монархія, в якій владу монарха обожнюють, а його офіційно визнають божеством (**Стародавній Єгипет**)

Теократична

- монархія, в якій політична і духовна влада зосереджена в руках церкви (**Ватикан, Саудівська Аравія**)

Теократична монархія

- (грец. theokratia — влада Бога) — форма державного правління, в якій політична і духовна влада зосереджена в руках церкви

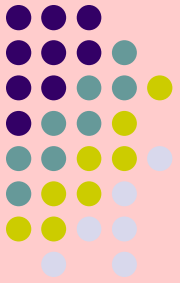
ВАТИКАН
Папа Римський
Франциск

**САУДІВСЬКА
АРАВІЯ**
Король Салман ібн
Абдул-Азіз Аль Сауд

Монархія

необмежена

обмежена

**нетипові
форми**

абсолютна

деспотична

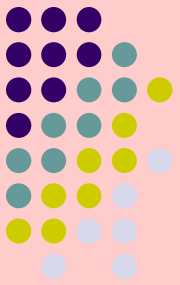
теократична

станово-
представницька

конституційна

Обмежена монархія

представлена такими типами:

Станово-представницька

- влада монарха обмежена владою **станово-представницького органу**, наділеного власною компетенцією:
- в **Англії** — **парламент** (1265 р.), у **Франції** — **Генеральні штати** (1302 р.)

Конституційна

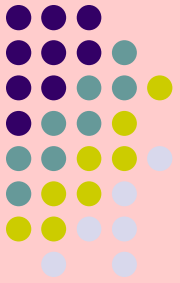

- влада монарха обмежена **конституцією**, законодавчі функції передані парламенту
- **Бельгія, Данія, Велика Британія, Іспанія, Нідерланди, Норвегія, Швеція, Японія**

Монархія

необмежена

абсолютна

деспотична

теократична

обмежена

станово-
представницька

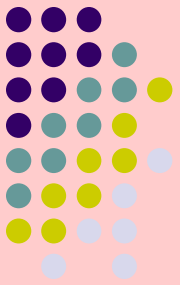
конституційна

дуалістична

парламентська

**нетипові
форми**

Конституційна монархія

Дуалістична

- Повноваження монарха обмежені **конституцією** у сфері законодавства, але є достатньо широкими у виконавчій владі
- в минулому: **Пруссія, Австрія, Італія, Японія**;
- Сьогодні: **Йорданія, Кувейт, Марокко**

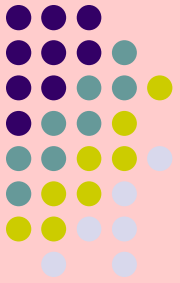
Парламентська

- Законодавча влада зосереджена в **парламенті**, виконавча — в **уряді** на чолі з прем'єр-міністром
- монарх є символічною фігурою, носієм традицій країни
- **Велика Британія, Нідерланди, Данія, Іспанія, Норвегія, Бельгія, Японія**

Монархія

необмежена

абсолютна

деспотична

теократична

обмежена

станово-
представницька

конституційна

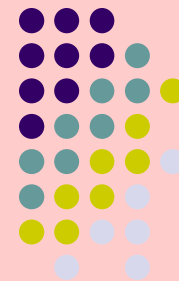
дуалістична

парламентська

**нетипові
форми**

виборна

Нетипова форма монархії - виборна

**РІЧ
ПОСПОЛИТА**

**Король
Станіслав
Авґуст
Понятовський**

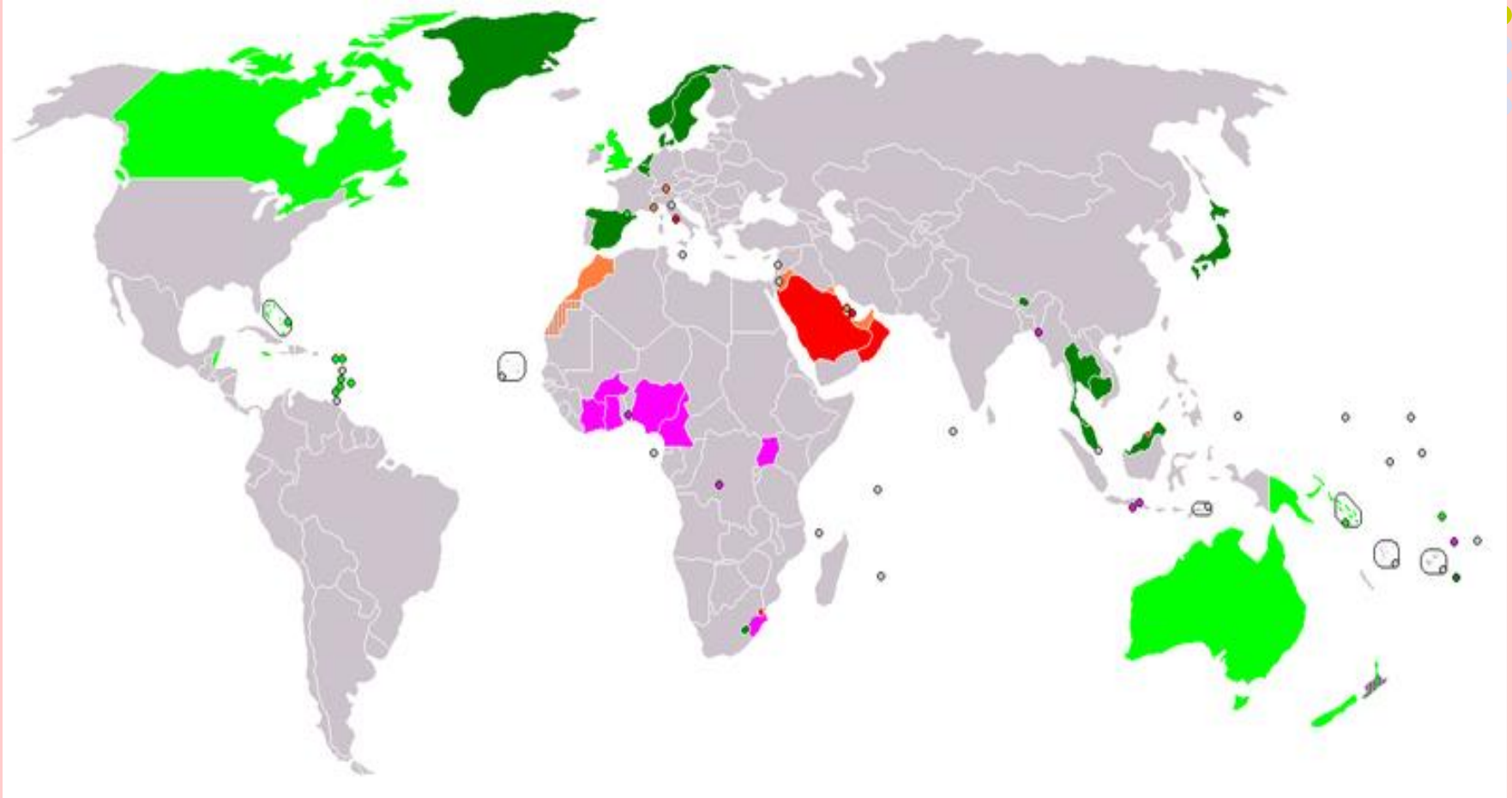
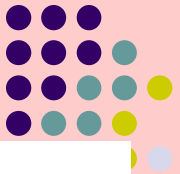
КАМБОДЖА

**Король
Нородом
Сіамоні**

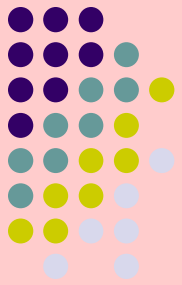
ОАЕ

**Президент-
шейх
Мухаммад бін
Заїд Аль
Нагаян**

Монархії в світі

Конституційні монархії
Домініони Британської співдружності
Дуалістичні монархії
Абсолютні монархії
Монархії в певній частині держави

Сучасні форми державного правління

Монархія

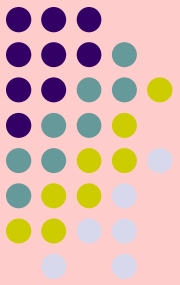
(від грец. *monarchia* — єдиновладдя) — форма правління, за якої джерелом державної влади вважається монарх, влада якого є спадковою й не залежить від волі виборців

Республіка

(від лат. *respublica* - громадські справи) - форма правління, за якої вищу державну владу здійснює виборний колегіальний орган, що формується населенням на визначений час

Республіка

парламентська

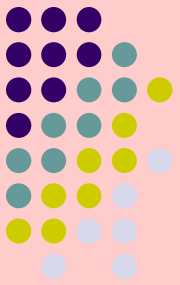
змішана

президентська

парламентсько-
президентська

президентсько-
парламентська

Види республік

Парламентська

- Главою держави є президент, але повнота виконавчої влади належить **уряду**. Президент обирається парламентом або колегіями.
- Глава уряду — фактично перша особа в державі. Уряд формується парламентом із представників партій, що мають більшість місць у парламенті.
- Вотум парламентської недовіри уряду спричиняє або відставку уряду, або розпуск парламенту.
- **Італія, Німеччина, Греція, Ізраїль, Індія**

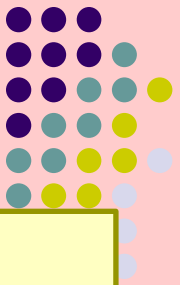
Президентська

- Главою держави і уряду є **президент**. Посада прем'єр-міністра, як правило, відсутня.
- Уряд призначається президентом, підзвітний йому.
- Парламент володіє законодавчою владою.
- Президент має право «вето», може бути притягнутий до кримінальної відповідальності через процедуру імпічменту.
- **США, Аргентина, Бразилія, Туреччина, Казахстан**

Змішана республіка

**Парламентсько-
президентська
(напівпарламентська)**

або

**Президентсько-
парламентська
(напівпрезидентська)**

- Сильна президентська влада поєднується з ефективним контролем парламенту за діяльністю уряду.
- Глава держави – президент - особисто пропонує склад уряду (насамперед, кандидатуру прем'єр-міністра), який підлягає обов'язковому затвердженню парламентом.
- Уряд несе подвійну відповідальність: перед президентом і перед парламентом.
- **Латвія, Польща, Фінляндія**
- **Литва, Португалія, Франція**
- **Росія, Білорусь**

Форма правління України - парламентсько-президентська республіка

**Володимир
Зеленський**

Президент
України
з 20 травня 2019 р.

**Руслан
Стефанчук**

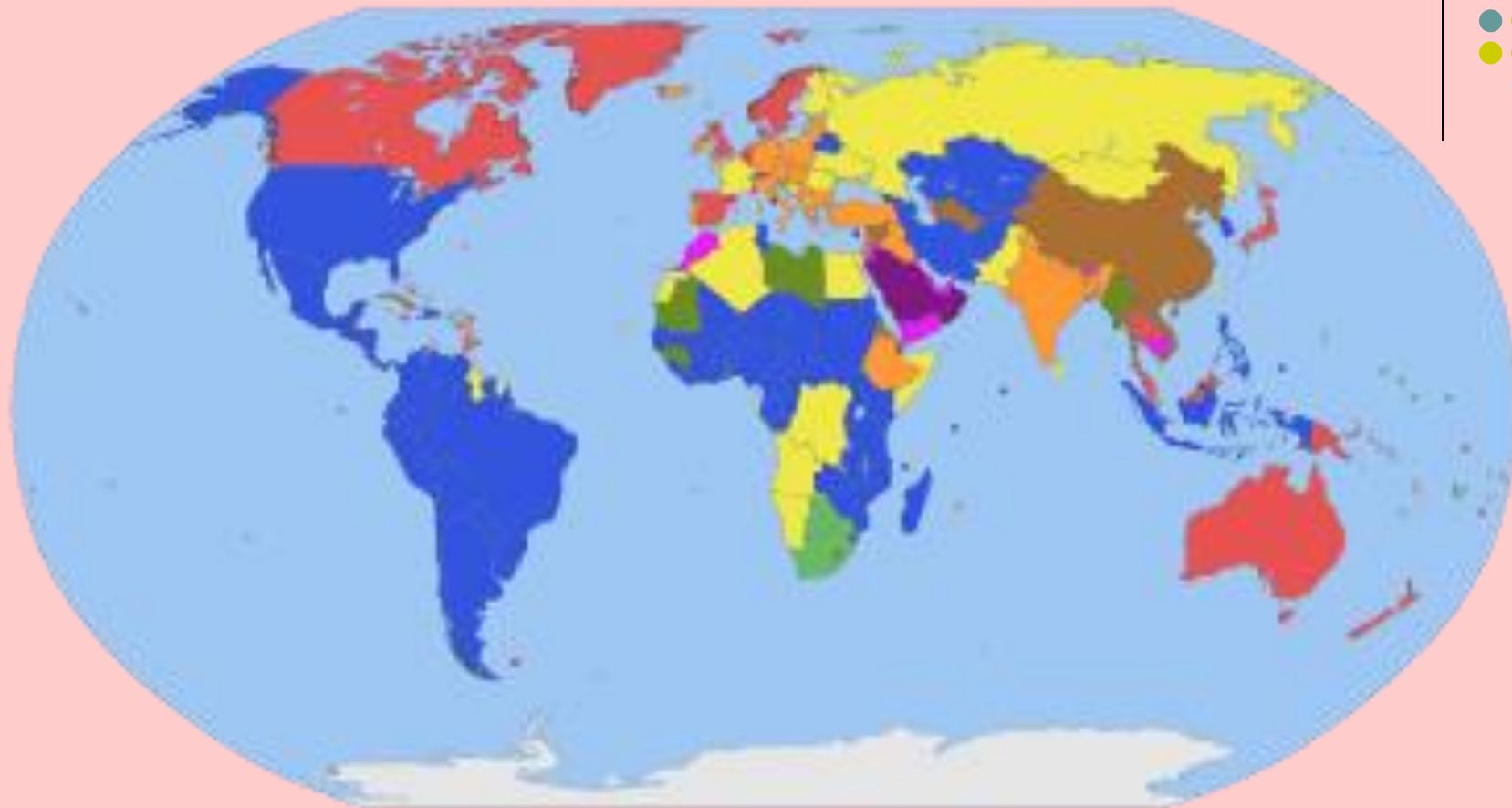
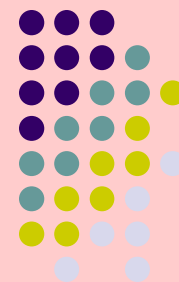
Голова
Верховної Ради
України

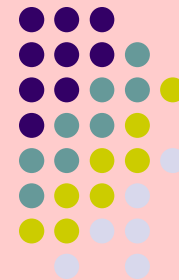
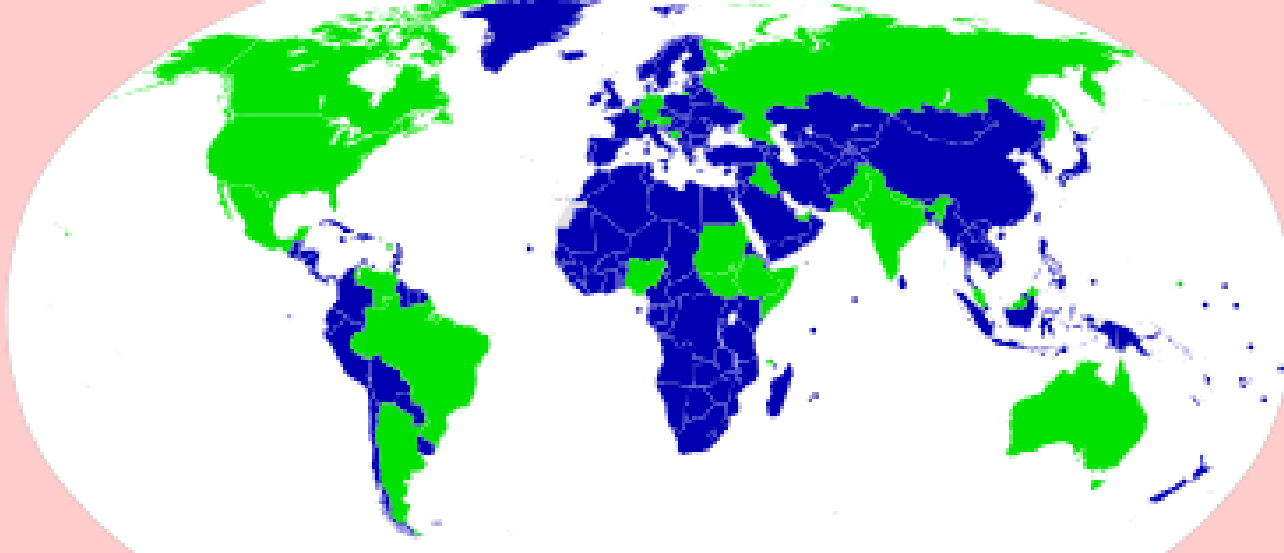
**Денис
Шмигаль**

Прем'єр-міністр
України

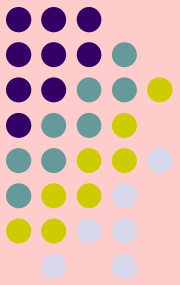
Форми державного правління: республіки

Президентські республіки
Парламентські республіки
Змішані республіки

- **Форма державного устрою** — це територіально-політична організація держави, що включає:
  - політико-правовий статус її складових частин,
  - особливості та принципи взаємовідносин між центральними і регіональними державними органами.

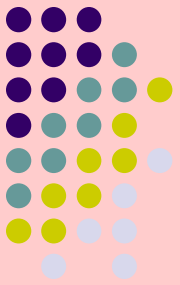
**Форми
державного
устрою**

**Унітарна
держава**

Федерація

Конфедерація

Форми державного устрою

1

- **УНІТАРНА** (лат. unitas — єдність) — єдина, цілісна держава, поділена на адміністративно-територіальні одиниці, які не мають політичної самостійності.

2

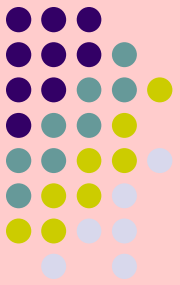
- **ФЕДЕРАЦІЯ** — союзна держава, до складу якої входять державні утворення — суб'єкти федерації, які мають суверенітет, зберігають відносну юридичну й політичну самостійність.

3

- **КОНФЕДЕРАЦІЯ** (лат. confederatio — спілка) — тимчасовий союз суверенних держав, які зберігають незалежність і об'єднуються для координації своїх дій задля досягнення певних спільних цілей.

Частини унітарної держави мають різні назви

в Україні —
області

у Польщі —
воєводства

у Великій
Британії —
графства

в Італії —
провінції

Суб'єкти федерацій можуть мати різні назви

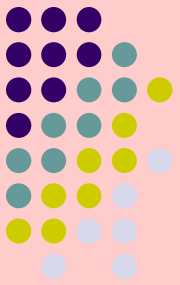
у США — штати

у Німеччині —
землі

у Канаді —
провінції

Ознаки форм державного устрою

Унітарна

- **єдина** територія, збройні сили, грошова і податкова системи, система вищих органів влади і управління
- **єдина** конституція і громадянство
- можуть існувати автономії, які відрізняються ширшими повноваженнями, однак вони не є державними утвореннями.

Федерація

- територія складається з територій **суб'єктів федерації**
- єдині грошова і податкова системи
- загальнофедеральна конституція за наявності конституцій суб'єктів федерації
- верховенство федеральної конституції і законів
- наявність двопалатного парламенту

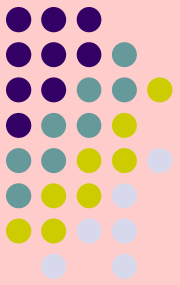
Конфедерація

- збереження **повної** юридичної й політичної **самостійності** держав-членів конфедерації
- відсутність єдиної території, громадянства, спільної податкової і правової систем
- правовою основою конфедерації є союзний договір

Розподіл країн за формами державного устрою

УНІТАРНА

- Україна, Болгарія, Польща, Франція, Велика Британія

ФЕДЕРАЦІЯ

- США, Росія, Австрія, Швейцарія, Німеччина, Канада, Мексика, Бразилія, Аргентина, Індія

КОНФЕДЕРАЦІЯ

- Австро-Угорщина у ХІХ ст., США у ХVІІІ ст.

Централізовані (прости) унітарні держави

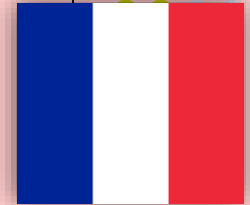
Румунія

Швеція

Іспанія

Франція

Норвегія

Польща

Україна

Велика
Британія

Фінляндія

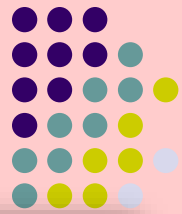

Данія

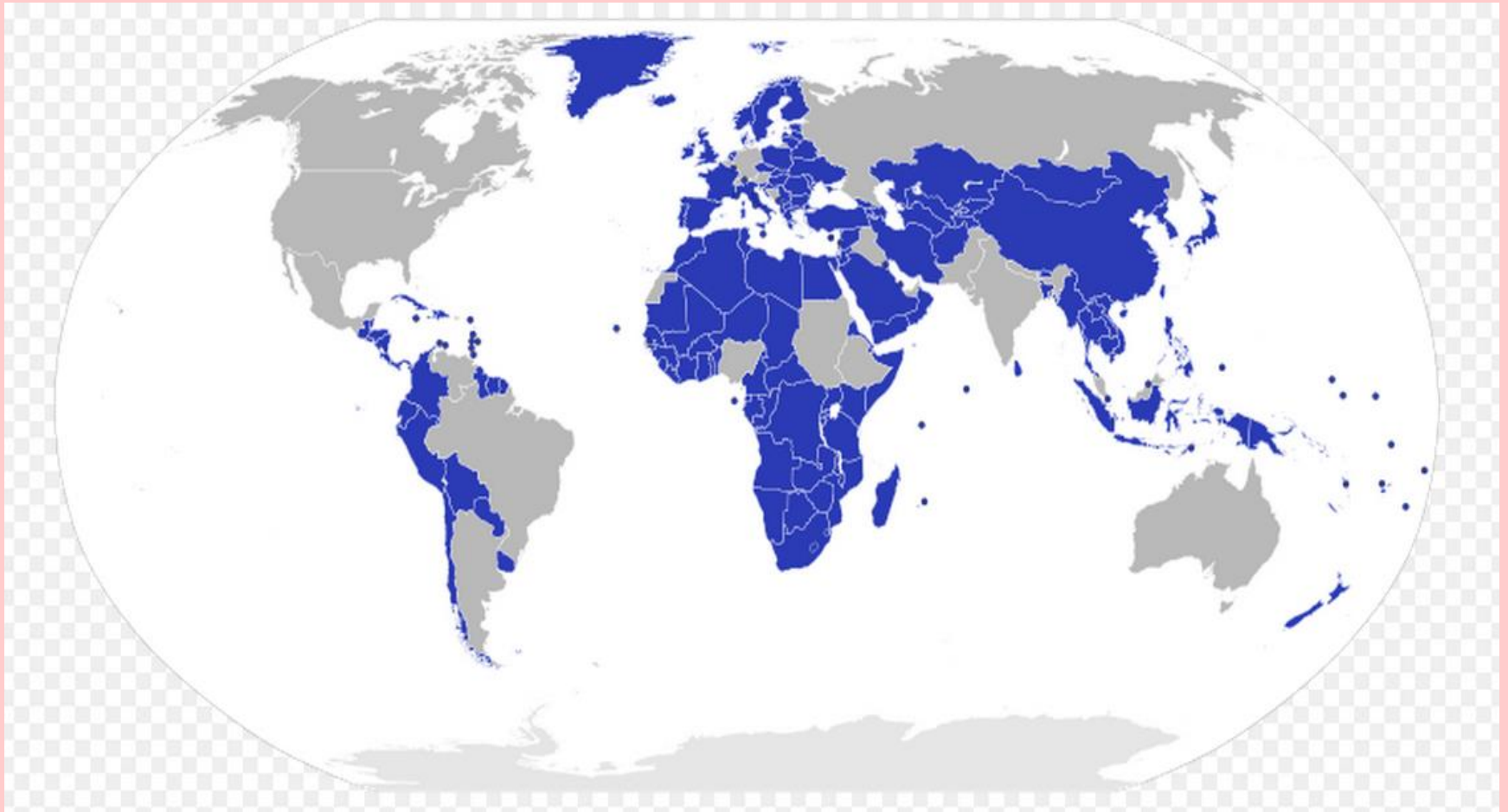
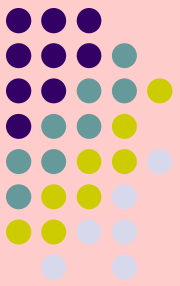

Нідерланди

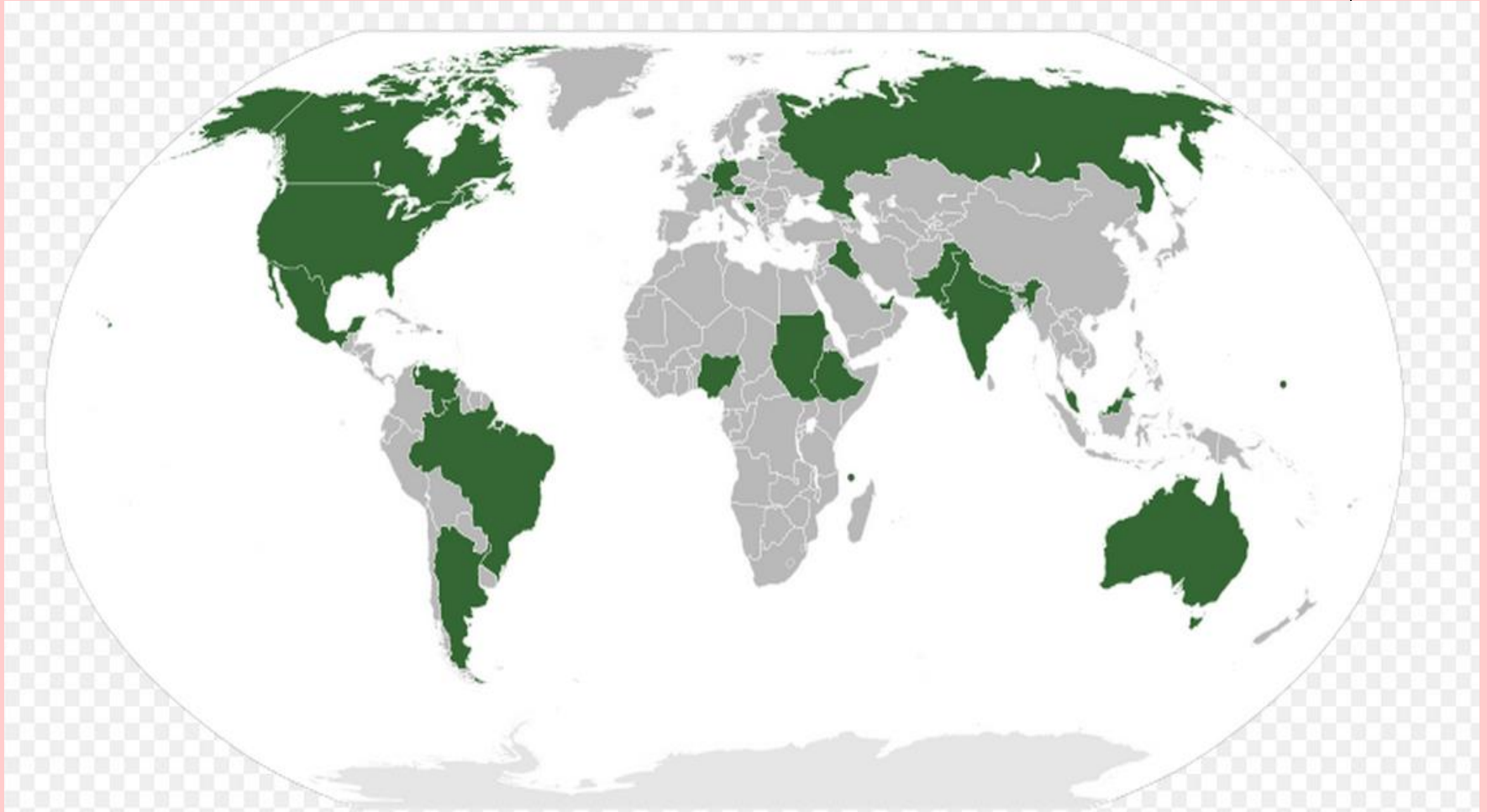
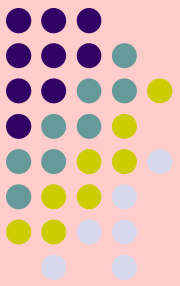
Децентралізовані (складні) унітарні держави

Карта країн - унітарних держав

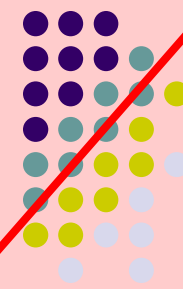

Карта країн – федеративних держав

Адміністративно-територіальні федерації

Національно-територіальні федерації

США

Мексика

СРСР

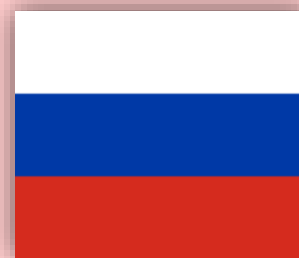
Бразилія

Чехо-Словаччина

Югославія

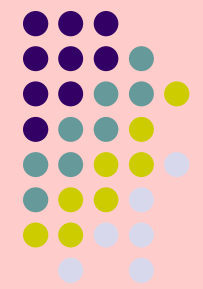
Російська федерація

Канада

Змішані федерації

Дякую за увагу!

